

Johan Andersen I Vik:

En skomaker av det gode gamle slaget

Det så lenge ut til at skomakeryrket var i ferd med å dø ut. Men i det siste har det likevel vært en viss tilvekst (se «Gode år» nr. 2/93), og noen av de gamle er fremdeles aktive. En av disse er 76 år gamle Johan Andersen fra Vik i Sogn.

Han startet i skomakerlære allerede som 15 åring, og etter 3 års læretid var han ferdig utdannet. Siden har Johan Andersen vært innom flere yrker, men han har alltid drevet som skomaker på si. I dag som pensjonist — storkoser han seg på det gamle skomakerverkstedet sitt i Vik.



Johan Andersen er den sist gjenværende av de mange håndverkerne som hadde verksted i Vik.

TEKST OG FOTO:
FRODE KLOKKERNES

— Nei, jeg var ikke gamle karen da jeg begynte i skomakerlære. Det var ikke så mange muligheter den gangen, så jeg var glad da jeg som 15-åring fikk anledning å lære et skikkelig yrke. Etter læretiden på 3 år fortsatte jeg å jobbe hos min læremester i enda ett år.

— Det er forresten rart å tenke på at på den tiden var det hele 10 skomakere som arbeidet her i Vik, og alle hadde godt med arbeid, forteller Johan Andersen.
-Ja, tidene forander seg sannelig.

Håndsydde beksømstøvler

En skomaker den gangen drev ikke bare med reparasjoner. Nei, en skomaker i 1930 årene laget også nye sko.

Spesielt husker jeg at håndsydde beksømstøvler var den helt store moten den gangen. Disse støvlene sydde vi etter mål, og det var et nitid arbeid som lå bak.

Det tok oss bortimot 20 timer å lage et slikt støvlepar, og prisen var på hele 80 kroner. De fabrikklagde kostet bare 40 kroner, men selv om de håndsydde altså var dobbelt så dyre — så foretrakk folk våre støvler. Men så var de også dobbelt så sterke, forteller Johan Andersen.

I noen år var Johan så ute av yrket. Da drev han en skyssbåt, og fiskeryrket var han også innom.

Skomaker under militærtjenesten

Så ble det militærtjeneste, og den ble avtjent på Bømoen ved Voss.

— Min onkel var skomakersjef på Bømoen, og jeg ble like godt plassert som leiemann på dette skomakerverkstedet. Her reparerte vi skolene til soldatene, og vi hadde mer enn nok å gjøre.

- Jeg husker forresten godt da krigen brøt ut. Jeg hørte nyheten på radio, og like etter kom de første flyene inn over Vossedistriktet. Jo, det var en både spennende og dramatisk tid, minnes Johan.

Etter krigen fortsatte Johan Andersen som skomaker — bare avbrutt av litt anleggsarbeid. Men da Vik Verk etablerte seg i hjembygden i 1950-årene, fikk han seg arbeid her.

-Det ble rett og slett for vanskelig å kunne livberge seg som skomaker, så jeg måtte finne på noe annet.

- Spesielt innføringen av momsen gjorde at mange små håndverkere måtte gi seg. Varene ble for dyre, og med mindre arbeid ble det ikke lenger utkomme av skomakeryrket.

- Derfor slo jeg til når sjansen bød seg på Vik Verk, men jeg har hele tiden hatt skomakerarbeidet på si.

Som tatt fra "Skomakergata"

Historien om skomaker Andersen i TV-serien om «Skomakergata» er velkjent. Og det spørs vel om vi finner noen her i landet som er en mer ekte «skomaker-Andersen» enn nettopp Johan Andersen i Vik.

Ikke nok med at han er skomaker og heter Andersen, men sannelig spiller han ikke tuba også. Akkurat slik «skomaker-Andersen» i Henki Kolstads skikkelse i TV serien gjør.

- Jo, jeg har faktisk spilt tuba i Vik Musikklag i 61 år — og der spiller jeg fortsatt. Så det er nok derfor mange spøker med likheten til TV-skomakeren, smiler Johan.

- Musikken har alltid betydd mye for meg, men etter et hjerteinfarkt i 1989, har jeg tatt det litt roligere. Jeg har bl.a. sluttet å marsjere med den svære tubaen.

-Men musikkhobbyen vil jeg fortsette med. Det er en viktig del av livet mitt.

Rikt håndverksmiljø

I eldre tider var det et stort aktivt håndverksmiljø i den koselige trebebyggelsen i Vik. Her arbeidet alle slags håndverkere side om side. De mange små, hvitmalt husene står der fremdeles. Men i dag er det bare skomakerverkstedet til Johan Andersen som står igjen med fullt utstyr — slik det var en gang i 1930-årene.

- Jeg har tatt vare på alle de gamle maskinene fra den tiden, og prøvd å holde dem vedlike. Selv om maskinene er gamle, fungerer de derfor like godt i dag — og jeg bruker dem daglig.

— Ellers er jeg glad for at sønnen min — som er elektriker — ønsker å ta vare på skomakerverkstedet slik det står. Han vil bruke det til hobbyverksted.

I dag er jeg den eneste skomakeren som er igjen her i Vik, og derfor er det en del gamle kompiser og kunder som stikker innom for å få utført en liten reparasjon, men det er likevel i liten målestokk jeg driver nå. Det blir nærmest som en hobby, og jeg arbeider bare når jeg føler jeg har lyst til det.

- Skomakerskiltet har jeg forresten tatt inn på verkstedet, og det henge: her som et hyggelig minne. Hadde det hengt ute, vill Jeg nok fått alt for mye å gjøre.

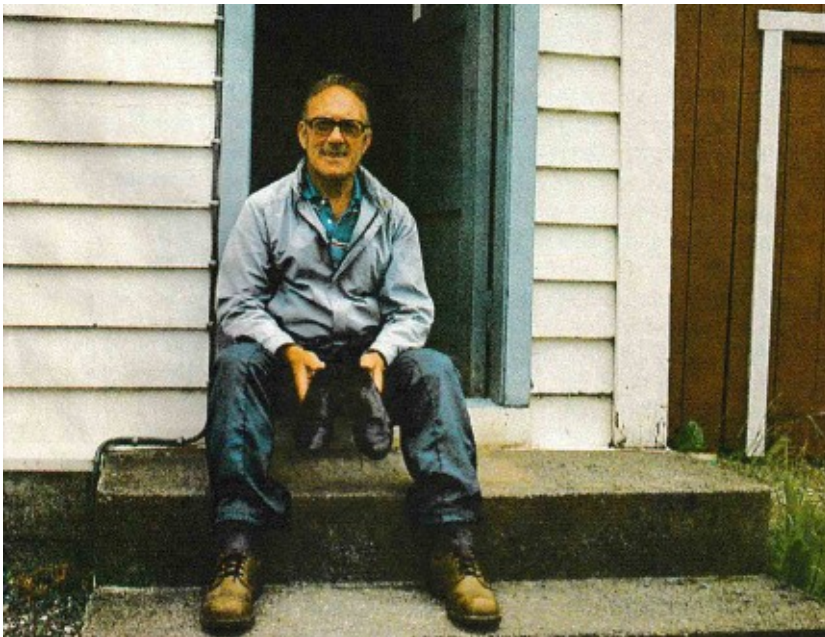
- Jeg har alltid vært interessert i jakt og friluf: liv, og med hus og hage i tillegg — har jeg mer enn nok å fylle dagene med.

Som pensjonist har en vel også lov til å gjøre akkurat det en vil, smiler den joviale skomakeren som storkoser seg bak arbeidsbenken på sitt gamle skomakerverksted

Jo, dette er virkelig en ekte «skomaker-Andersen» — som til og med spiller tuba ...



- Denne gamle Singermaskinen er kjøpt lenge før krigen, men den er fortsatt i topp stand, forteller Johan Andersen.



Selv om skiltet er tatt ned, er det fortsatt mange som finner veien til «skomaker-Andersen» – og hans koselige, hvitmalte skomakerverksted.

Johan Andersen i Vik:

En skomaker av det gode gamle slaget

Det så lenge ut til at skomakeryrket var i ferd med å dø ut. Men i det siste har det likevel vært en viss tilvekst (se «Gode år» nr. 2/93), og noen av de gamle er fremdeles aktive. En av disse er 76 år gamle Johan Andersen fra Vik i Sogn. Han startet i skomakerlære

allerede som 15 åring, og etter 3 års læretid var han ferdig utdannet. Siden har Johan Andersen vært innom flere yrker, men han har alltid drevet som skomaker på si. I dag som pensjonist – storkoser han seg på det gamle skomakerverkstedet sitt i Vik.

TEKST OG FOTO: FRODE KLOKKERNES

– Nei, jeg var ikke gamle karen da jeg begynte i skomakerlære. Det var ikke så mange muligheter den gangen, så jeg var glad da jeg som 15-åring fikk anledning å lære et skikkelig yrke. Etter læretiden på 3 år fortsatte jeg å jobbe hos min læremester i enda ett år.

– Det er forresten rart å tenke på at på den tiden var det hele 10 skomakere som arbeidet her i Vik, og alle hadde godt med arbeid, forteller Johan Andersen. – Ja, tidene forandrer seg sannelig.

Håndsydde beksomstøvler

En skomaker den gangen drev ikke bare med reparasjoner. Nei, en skomaker i 1930-årene laget også nye sko.

– Spesielt husker jeg at håndsydde beksomstøvler var den helt store moten den gangen. Disse støvlene sydde vi etter mål, og det var et titt arbeid som lå bak.

– Det tok oss bortimot 20 timer å lage et slikt støvlepar, og prisen var på hele 80 kroner. De fabrikklagde kostet bare 40 kroner, men selv om de håndsydde altså var

dobbelt så dyre – så foretrakk folk våre støvler. Men så var de også dobbelt så sterke, forteller Johan Andersen.

I noen år var Johan så ute av yrket. Da drev han en skysbåt, og fiskeryrket var han også innom.

Skomaker under militærtjenesten

Så ble det militærtjeneste, og den ble avtjent på Bømoen ved Voss.

– Min onkel var skomakersjef på Bømoen, og jeg ble like godt plassert som leiemann på dette skomakerverkstedet. Her reparerte vi skolene til soldatene, og vi hadde mer enn nok å gjøre.

– Jeg husker forresten godt da krigen brøt ut. Jeg hørte nyheten på radio, og like etter kom de første flyene inn over Vossedistriktet. Jo, det var en både spennende og dramatisk tid, minnes Johan.

Etter krigen fortsatte Johan Andersen som skomaker – bare avbrutt av litt anleggsarbeid. Men da Vik Verk etablerte seg i hjembygden i 1950-årene, fikk han seg arbeid her.

◀ Denne gamle Singermaskinen er kjøpt lenge før krigen, men den er fortsatt i topp stand, forteller Johan Andersen.

– Det ble rett og slett for vanskelig å kunne livberge seg som skomaker, så jeg måtte finne på noe annet.

– Spesielt innføringen av mosen gjorde at mange små håndverkere måtte gi seg. Varene ble for dyre, og med mindre arbeid ble det ikke lenger utkomme av skomakeryrket.

– Derfor slo jeg til når sjansen bod seg på Vik Verk, men jeg har hele tiden hatt skomakerarbeid på si.

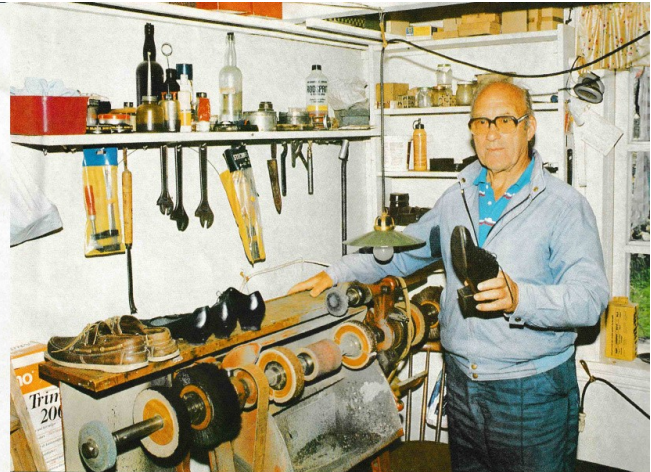
Som tatt fra «Skomakergata»

Historien om skomaker Andersen i TV-serien om «Skomakergata» er riktignok. Og det spørs vel om vi finner noen her i landet som er en mer ekte «skomaker-Andersen» enn nettopp Johan Andersen i Vik.

– Ikke nok med at han er skomaker og heter Andersen, men sannelig spiller han ikke tuba også. Akkurat slike «skomaker-Andersens» i Henki Kolstads skikkelse i TV-serien gjør.

– Jo, jeg har faktisk spilt tuba i Vik Musikklag i 61 år – og der spiller jeg fortsatt. Så det er nok derfor mange spøker med likheten til TV-skomakeren, smiler Johan.

– Musikken har alltid betydning mye for meg, men



etter et hjerteinfarkt i 1989, har jeg tatt det litt roligere. Jeg har bl.a. sluttet å marsjere med den svære tubaen.

– Men musikkhobbyen vil jeg fortsatte med. Det er en viktig del av livet mitt.

Rikt håndverksmiljø

I eldre tider var det et stort aktivt håndverksmiljø i den koselige trebebyggelsen i Vik. Her arbeidet alle slags håndverkere side om side. De mange små, hvitmalt

husene står der fremdeles. Men i dag er det bare skomakerverkstedet til Johan Andersen som står igjen med fullt utstyr – slik det var en gang i 1930-årene.

– Jeg har tatt vare på alle de gamle maskinene fra den tiden, og prøvd å holde dem vedlike. Selv om maskinene er gamle, fungerer de derfor like godt i dag – og jeg bruker dem daglig.

– Ellers er jeg glad for at sønnen min – som er elektriker – ønsker å ta vare på skomakerverkstedet slik det står. Han vil bruke det til hobbyverksted.

I dag er jeg den eneste skomakeren som er igjen her i Vik, og derfor er det en del gamle kompisser og kunder som stikker innom for å få utført en liten reparasjon, men det er

Selv om skillet er tatt ned, er det fortsatt mange som finner veien til «skomaker-Andersen» – og hans koselige, hvitmalt skomakerverksted.

Johan Andersen er den sist gjenværende av de mange håndverkere som hadde verksted i Vik.

likevel i liten målestokk jeg driver nå. Det blir nærmest som en hobby, jeg arbeider bare når jeg føler jeg har lyst til det.

– Skomakerskillet har jeg forresten tatt inn på verkstedet, og det henge her som et hyggelig minne. Hadde det hengt ute, vil jeg nok fått alt for mye å gjøre.

– Jeg har alltid vært interessert i jakt og friluftliv, og med hus og hage i tillegg – har jeg mer enn nok å fylle dagene med.

Som pensjonist har en vel også lov til å gjøre akkurat det en vil, smiler den joviale skomakeren – som storkoser seg bak arbeidsbenken på sitt gamle skomakerverksted.

– Jo, dette er virkelig en ekte «skomaker-Andersen» – som til og med spiller tuba ...

